

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра **_Фінансового менеджменту та фондового ринку**

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

**на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
072 Фінанси, банківська справа та страхування**

освітньо-професійна програма

Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування

на тему: **«Особливості управління фінансами малого підприємства»**

Виконавець:

студент ФФБС

Романенков Георгій Олегович

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Лапіна Ірина Сергіївна

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Проблема розвитку малого підприємництва є актуальною, оскільки його діяльність впливає на успішний розвиток економіки. Мале підприємництво забезпечує наповнення внутрішнього ринку споживчими товарами та послугами, зростання експортного потенціалу. Воно, ефективно реагуючи на зміну економіки, надає їй необхідну гнучкість.

Малий бізнес відіграє важливу роль у розвитку економіки й вирішенні соціальних проблем на місцевому, регіональному й державному рівнях. Завдяки малому бізнесу успішно розвиваються ринкові засади господарювання, відбувається наповнення місцевих бюджетів, активно формується система господарських відносин у різних сферах і галузях діяльності. Без розвитку малого бізнесу неможливо формування середнього класу, тобто неможливе створення надійного фундаменту демократичного суспільства. Малий бізнес має найнижчі інвестиційні потреби, характеризується найшвидшим обігом капіталу. Світовий досвід показує, що він забезпечує у два - три рази більшу ефективність виробничих капіталовкладень і за обсягом коштів і за терміном віддачі. В розвинених країнах, навіть у таких сферах, як наука, інноваційна діяльність, малі підприємства не просто конкурують з великими, а багато в чому домінують.

Мале підприємство є не тільки важливим ресурсом економічного зростання та бюджетних доходів, воно виконує і важливу соціальну функцію. Його розвиток має значення для створення нових робочих місць, особливо у сільських районах, де немає потужної промисловості і високий рівень безробіття.

Огляд та узагальнення наукових праць і публікацій, що з'явилися в останні роки, свідчить про велику зацікавленість науковців та практиків бізнесової сфери у вирішенні проблем малого підприємництва. Одні автори оцінюють сучасний стан малого підприємництва; інші розглядають питання кредитування малого бізнесу і аналізують шляхи удосконалення системи оподаткування і зниження податкового тиску на підприємців. Проблеми становлення та активізації малого і середнього підприємництва в умовах ринкової трансформації економіки, визначення його ролі в економічному розвитку країни розглядають у своїх працях М. Бутко, З. Варналій, Л. Вороніна, В. Геєць, З. Герасимчук, М. Козоріз, В. Кредісов, Г. Реверчук, А. Чухно, Т. Черняк та інші вчені. Проте, незважаючи на значну кількість досліджень щодо діяльності малих та середніх підприємницьких структур, визначення тенденцій їх розвитку, проблеми активізації фінансової діяльності, підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами і надалі залишаються нагальними та актуальними, а також потребують подальшого дослідження.

Метою дослідження є висвітлення проблем управління фінансами малих підприємств та надання рекомендацій щодо їх вирішення.

Завдання дослідження:

- дослідити сутність та виявити основні проблеми підприємств малого бізнесу;
- визначити особливості формування фінансових ресурсів малих підприємств;
- з'ясувати особливості застосування методик фінансового аналізу для підприємств малого бізнесу;
- проаналізувати на прикладі малого підприємства ПП «ЕКО-СЕРВІС» структуру джерел формування фінансових ресурсів та напрямів їх використання;
- провести аналіз фінансового стану ПП «ЕКО-СЕРВІС» за останні 3 роки;
- проаналізувати ефективність використання фінансових ресурсів ПП «ЕКО-СЕРВІС» та оцінити її динаміку за допомогою фінансових коефіцієнтів;
- на основі проведеного аналізу сформулювати проблеми та рекомендувати напрямки їх вирішення для малих підприємств на макро- (для України в цілому) та мікро- (на прикладі ПП «ЕКО-СЕРВІС») рівні та визначити напрямки розвитку фінансової підтримки діяльності малого бізнесу з боку держави і комерційних структур..

Об'єктом дослідження є економічні процеси, пов'язані з особливостями управління фінансами підприємств малого бізнесу.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні підходи, що відображають особливості ефективного управління фінансами малих підприємств.

Методи дослідження. У процесі дослідження застосовувалися такі загальні та конкретні наукові методи дослідження: структурно-логічний аналіз (при побудові структури роботи); аналіз, синтез, системна оцінка (при з'ясуванні понять); індукція; метод угруповань; метод економічного аналізу (при оцінці динаміки та структури основних показників діяльності підприємства); метод графічного аналізу (для кращого сприйняття основних показників діяльності підприємства); конкретизація тощо.

Інформаційна база дослідження складається з законодавчо-нормативної бази (Господарський Кодекс України, Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», Закон України «Про затвердження Положення (стандарт) бухгалтерського обліку», «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» та ін.), наукових праць зарубіжних та вітчизняних економістів, а також балансового звіту та звіту про фінансові результати ПП «ЕКО-СЕРВІС».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 74 сторінки, включаючи 13 таблиць, 11 рисунків, 3 додатка і список використаної літератури із 40 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні основи управління фінансами малих підприємств»* розглядаються теоретичні основи управління фінансами малих підприємств. Охарактеризовані особливості фінансового менеджменту малих підприємств.

У другому розділі *«Оцінка та аналіз управління фінансами малого підприємства ПП «Еко-сервіс»* розглянута загальна характеристика та проведена оцінка фінансової діяльності ПП «Еко-сервіс». Діагностується платоспроможність, кредитоспроможність та ліквідність підприємства.

У третьому розділі *«Шляхи удосконалення управління фінансами малого підприємства»* спираючись на проведений аналіз діяльності підприємства, розглянуті напрямки удосконалення системи управління фінансами малого підприємства ПП «Еко-сервіс». Пропонуються заходи, направлені на покращення діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ

Мале підприємництво є важливим суб'єктом економічної діяльності будь-якої країни, так як без його участі розвиток і формування самої структури економіки практично неможливо. Велика кількість соціально-економічних завдань доводиться на даний вид бізнесу: створення робочих місць, підвищення конкуренції в країні, участь у формуванні бюджетів всіх рівнів. Тому в умовах стрімкої мінливості ринкових умов велике значення має розвиток сучасних фінансових та інформаційних технологій на рівні малого і середнього бізнесу.

Фінансова підтримка є основною умовою розвитку малого бізнесу. В даний час наша країна знаходиться в надзвичайно важкій ситуації, а саме, пандемія коронавірусу, яка наздогнала весь світ, в тому числі, торкнулася і нашої країни.

Кожен з нас розуміє, що, якщо економіка впаде, ресурсів не буде, отже, це призведе до глобальних проблемам.

Мале підприємництво є важливим суб'єктом економічної діяльності будь-якої країни, так як без його участі розвиток і формування самої структури економіки практично неможливо. Велика кількість соціально-економічних завдань доводиться на даний вид бізнесу: створення робочих місць, підвищення конкуренції в країні, участь у формуванні бюджетів всіх рівнів. Тому в умовах стрімкої мінливості ринкових умов велике значення має розвиток сучасних фінансових та інформаційних технологій на рівні малого і середнього бізнесу.

На сьогоднішній день застосування фінансових технологій в сфері малого бізнесу в Україні значно відстає від практики інших передових країн, але не дивлячись на це простежується невелика, але позитивна динаміка в розвитку Фінтех. Ключовим моментом у впровадженні інновацій в

підприємництво необхідно відзначити той факт, що надаються фінансові продукти реально полегшують діяльність індивідуальних підприємців і невеликих організацій, а так само сприяють зростанню рентабельності, залучення нової клієнтської бази і підвищення конкурентоспроможності в непростих умовах економіки України.

Аналіз фінансових ресурсів підприємства виконано на прикладі малого підприємства організованого у формі малого приватного підприємства «ЕКО-СЕРВІС». Інформаційною базою аналізу стала фінансова річна звітність даного підприємства. Результати аналізу проведеного у роботі дозволяють зробити наступні висновки.

Проаналізована фінансова діяльність ПП «ЕКО-СЕРВІС». Аналіз ліквідності та платоспроможності цього підприємства на протязі трьох років показав, що у ПП «ЕКО-СЕРВІС» було недостатньо грошових коштів для швидкого та негайного покриття усіх типів зобов'язань (від довгострокових до невідкладних). У період з 2018 року по 2020 рік показники ліквідності підприємства змінювались незначно і тільки коефіцієнт швидкої ліквідності перевищує свій нормативний рівень.

Аналіз фінансової стійкості об'єкта дослідження на протязі трьох років показав, що ПП «ЕКО-СЕРВІС» зберігає тип фінансової стійкості - абсолютну стійкість, яка означає, що для забезпечення запасів у підприємства достатньо власних обігових коштів, платоспроможність підприємства гарантована. Виключення складає 2019 рік, коли підприємство мало від'ємну суму власного капіталу та таким чином було абсолютно неплатоспроможне. Однак в цей період керівництво підприємства отримало короткостроковий кредит для підтримки своєї фінансової стійкості.

Аналіз ділової активності свідчить, що підприємство протягом аналізованого періоду працює нестабільно. Зменшуються коефіцієнти оборотності активів, оборотності дебіторської заборгованості. Все це призвело до збільшення тривалості обороту оборотних коштів підприємства.

Таким чином, на протязі 2018-2020 років показники діяльності ПП «ЕКО-СЕРВІС» зазнали як позитивних, так і негативних змін. Чиста виручка від реалізації зменшилася в 2020 році порівняно з 2018 роком на 238,1 тис. грн. (43,88%). Однак підприємство збільшило свої прибутки на суму 14,6 тис. грн. (139,05%).

Вивчаючи баланси та звіти про фінансові результати об'єкта дослідження за цей період, добре видно, що підприємство не придбавало нових основних засобів, не здійснювало капітальних вкладень, дефіцит необоротних активів зберігається на протязі досліджуваного періоду. Ця проблема має рішення, а саме придбання нових необоротних активів, за допомогою яких можна запровадити нові види послуг. Наприклад, це дуже дефіцитний вид послуг у нашому місті - проведення інструментального контролю викидів забруднюючих речовин. Але для того щоб надавати ці послуги підприємствам міста, треба придбати установку для вимірювання та контролю викидів забруднюючих речовин. Керівництво досліджуваного підприємства вже кілька років розглядало можливість придбання цієї

установки, проте власних грошових коштів не було достатньо. Ринкова вартість установки для вимірювання та контролю викидів забруднюючих речовин, становить близько 250 тисяч гривень.

Фінансування придбання установки вирішено провести за рахунок лізингу, який має забезпечити підприємству мінімізацію витрат із придбання та використання обладнання.

Також підприємству рекомендовано розширити коло послуг за рахунок нової послуги абонентського обслуговування - «Еколог на підприємстві». Рекомендовано 2 пакета послуг: «Мінімальний» та «Стандартний». За допомогою лінійної задачі оптимізації розраховано оптимальне співвідношення цих пакетів для отримання максимального доходу.

Отже, для покращення управління фінансами в ПП «ЕКО-СЕРВІС» необхідно вирішити наступні завдання:

1) Підтримувати на належному рівні абсолютну платоспроможність (ліквідність) підприємства, тобто своєчасно виконувати поточні зобов'язання за рахунок абсолютно ліквідних оборотних активів.

2) Досягати рентабельної діяльності, тобто, в кінцевому підсумку досягти збільшення суми прибутку на кожен грошову одиницю вкладених засновниками коштів.

3) Підтримувати платоспроможність в довгостроковому періоді, тобто виконувати зобов'язання перед інвесторами та кредиторами, які мають довгострокові вкладення в підприємстві.

4) Забезпечувати фінансовими ресурсами процеси розширеного відтворення.

5) Підтримувати на належному рівні дебіторську заборгованість.

Загалом, вважаємо, що на макрорівні необхідно здійснити кардинальні зміни у підході до розв'язання накопичених проблем, тому необхідно здійснення таких заходів:

1. Визначення фінансування пріоритетних напрямів розвитку малого підприємництва та оптимізації використання ресурсів за галузями, сферами господарської діяльності й територіями з урахуванням сучасного високотехнологічного товаровиробничого сектору. При цьому слід виходити з результатів аналізу статистичних даних, що свідчать про найширший розвиток малого бізнесу у цих сферах, як в Україні, так і в усьому світі.

2. Визначення економічних і соціальних проблем в аспекті підтримки розвитку малого підприємництва на районному та регіональному рівнях з урахуванням того, що діяльність малих підприємств орієнтована, головним чином на місцевий ринок. Заходи їх розв'язання мають здійснюватися за рахунок обсягів регіональних джерел фінансових і матеріально-технічних ресурсів. Це вписується в загальну концепцію розвитку господарської і фінансової самостійності територіальних утворень.

3. Розробки державної системи підтримки малого підприємництва на умовах широкого залучення позабюджетних ресурсів, нових позабюджетних схем відтворення капіталу, самофінансування малого бізнесу. Централізовані кошти на пріоритетні напрями розвитку регіону надавати тільки під

конкретний проект на умовах спів фінансування. Це знизить навантаження на бюджети різних рівнів.

4. Формування ринку продукції малих підприємств шляхом розміщення на них установлені законом на конкурсній основі частки державного замовлення щодо поставок продукції для регіональних потреб

5. Сприяння розширенню виробничо-технологічної та інноваційної кооперації малих підприємств із великим виробництвом і використанню потенціалу малого підприємництва при здійсненні заходів щодо підприємств банкрутів.

6. Інтеграції прогресивних фінансових механізмів малого підприємництва в загальну кредитну-фінансову систему України; реалізації схеми пайової участі бюджетних і позабюджетних коштів для підтримки пріоритетних напрямів розвитку цієї сфери.

7. Систематизації через інформаційну мережу й створення бази даних із використанням коштів, спрямованих на підтримку малого і середнього бізнесу в Україні, з подальшим аналізом ефективності їх використання.

Вважаємо, що запропоновані заходи будуть позитивно впливати на розвиток малого підприємництва.

АНОТАЦІЯ

Романенков Г. О. «Особливості управління фінансами малого підприємства»
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
«072 Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньо-професійною
програмою **«Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування»**
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2021 рік

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є економічні процеси, пов'язані з особливостями управління фінансами підприємств малого бізнесу. Предметом дослідження є теоретичні та практичні підходи, що відображають особливості ефективного управління фінансами малих підприємств..

У роботі розглядаються теоретичні та практичні засади управління фінансами малих підприємств. Охарактеризовані особливості фінансового менеджменту малих підприємств. Розглянута загальна характеристика та проведена оцінка фінансової діяльності ПП «Еко-сервіс». Діагностується платоспроможність, кредитоспроможність та ліквідність підприємства

В третьому розділі розглянуті напрямки удосконалення системи управління фінансовою діяльністю малого підприємства ПП «Еко-сервіс». Пропонуються заходи, направлені на вирівнювання фінансових показників та їх приріст в майбутньому.

Ключові слова: фінанси малого бізнесу, фінансові ресурси, джерела фінансування ресурсів підприємства, власний капітал, позиковий капітал, показники фінансової діяльності, прибуток, рентабельність

ANNOTATION

Romanenkov G. O. «Features of small business finance management»
qualification work for a bachelor's degree in the specialty **072 «Finance, Banking and Insurance»** under the educational-professional program
«Finance, Financial Management and Insurance»
Odessa National Economics University – Odessa, 2021.

The bachelor's thesis consists of three sections. The object of the study is the economic processes associated with the peculiarities of financial management of small businesses. The subject of research is theoretical and practical approaches that reflect the features of effective financial management of small businesses.

The paper considers theoretical and practical principles of financial management of small enterprises. Features of financial management of small enterprises are characterized. The general characteristic and an estimation of financial activity of PE "Eco-service" are considered. The solvency, creditworthiness and liquidity of the enterprise are diagnosed

In the third section the directions of improvement of the system of management of financial activity of the small enterprise of PE "Eco-service" are considered. Measures aimed at equalizing financial indicators and their growth in the future are proposed.

Key words: small business finance, financial resources, sources of financing of enterprise resources, equity, loan capital, financial performance indicators, profit, profitability